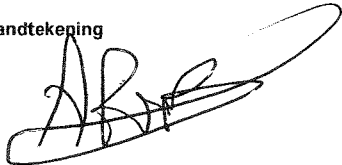

Natuurtoets toekomstig sportpark te Otterlo

Verantwoording

Titel	Natuurtoets toekomstig sportpark te Otterlo
Opdrachtgever	Gemeente Ede
Projectleider	Niels Jeurink
Auteur(s)	Andrea van den Berg
Projectnummer	4371753
Aantal pagina's	34 (exclusief bijlagen)
Datum	6 december 2005
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Water, Ruimte & Riolering
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding	9
2 Geplande ontwikkelingen	11
3 Natuurbeschermingswetgeving	13
3.1 Algemeen	13
3.2 Natuurbeschermingswet 1998	13
3.2.1 Speciale beschermingszone Veluwe	14
3.3 Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)	15
3.4 Flora- en faunawet (Ffw)	16
3.5 Over de rode lijst	18
4 Huidige natuurwaarden	19
4.1 Algemeen	19
4.2 Vaatplanten	19
4.3 Vogels	19
4.4 Zoogdieren	20
4.4.1 Vleermuizen	20
4.4.2 Overige zoogdieren	20
4.5 Amfibieën en reptielen	21
4.6 Ongewervelden	21
4.7 Samenvatting	22
5 Toetsing	25
5.1 Algemeen	25
5.2 Speciale beschermingszone Vogelrichtlijn	25
5.3 Speciale beschermingszone Habitatrichtlijn	26
5.4 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)	26
5.4.1 Verstoring door toegenomen geluids- en lichtbelasting	27
5.4.2 Afname foerageergebied	27
5.4.3 Aantasting PEHS?	28
5.5 Flora- en faunawet	28
5.5.1 Vogels	28
5.5.2 Vleermuizen	28

5.5.3	Overige zoogdieren.....	28
6	Conclusies en aanbevelingen.....	31
6.1	Algemeen.....	31
6.2	Conclusies	31
6.3	Aanbevelingen	33

1 Inleiding

Aanleiding

De gemeente Ede is voornemens het huidige sportveld te Otterlo te verplaatsen. Het bestaande sportveld wordt ontwikkeld als woningbouwlocatie. Een mogelijke locatie is een maïsakker op circa 500 meter ten noordoosten van de kern van Otterlo. Het sportveld kan in het noordelijk of zuidelijk deel van deze maïsakker worden aangelegd. Het bosgebied waaraan de akker grenst, maakt deel uit van een Speciale beschermingszone die is aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Het plangebied, de houtwal aan de zuidzijde van het plangebied en het bosgebied maken deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). De ligging van de locatie is opgenomen in figuur 2.1.

Doel

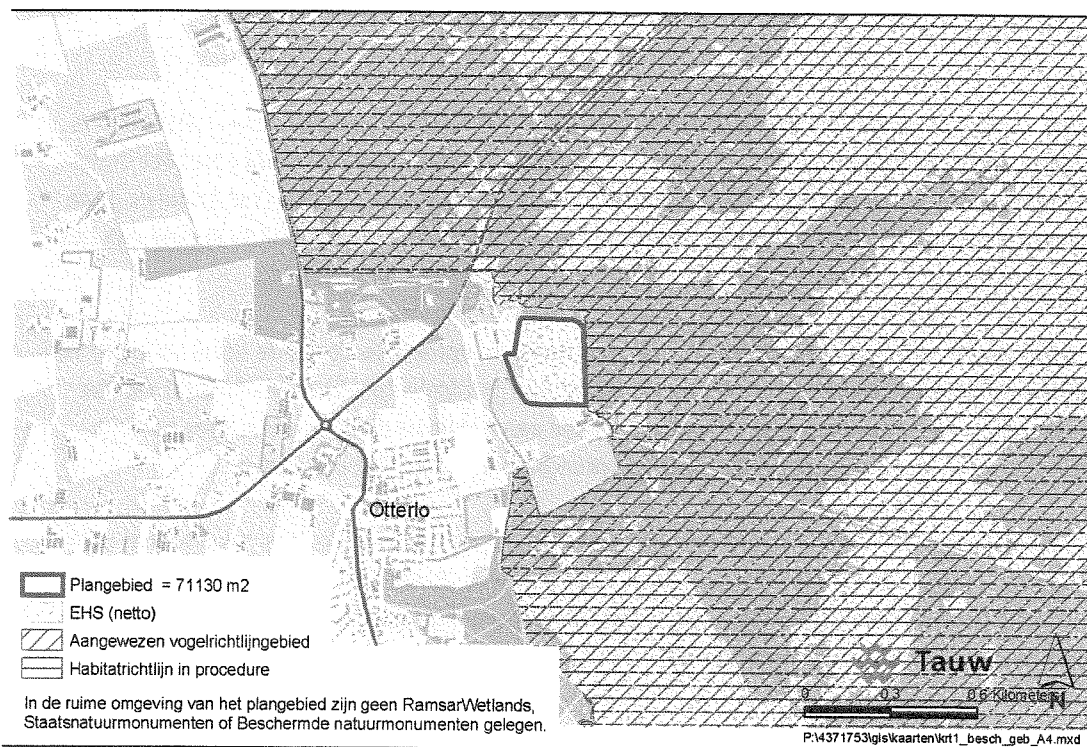
Het doel van deze rapportage is inzichtelijk te maken of het realiseren van een sportveld vanuit het oogpunt van de natuurbeschermingswetgeving mogelijk is.

Methode

Op 24 november 2004 heeft een oriënterend veldbezoek plaatsgevonden. Op basis van dit bezoek heeft in het voorjaar en zomer gericht veldonderzoek plaatsgevonden naar diverse soortgroepen. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd door een medewerker ecologie van Tauw. Daarnaast is gebruikgemaakt van de gegevens verzameld door leden van de Faunawerkgroep van de vereniging Vrienden van de Hoge Veluwe, betreffende de aanwezigheid van dassenburchten en broedvogels.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de geplande ontwikkelingen beschreven. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de relevante natuurbeschermingswetgeving. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de huidige natuurwaarden beschreven, de ontwikkeling van het sportveld worden in hoofdstuk 5 getoetst aan de relevante natuurbeschermingswetgeving. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 beschreven wat de gevolgen van de natuurbeschermingswetgeving zijn voor de ontwikkeling van een sportveld op de beoogde locatie.

Figuur 2.1 Ligging plangebied en beschermde natuurgebieden

3 Natuurbeschermingswetgeving

3.1 Algemeen

Natuurbeschermingswetgeving kan worden onderverdeeld in gebiedsbescherming en soortbescherming. In deze rapportage wordt ingegaan op beide beschermingsvormen.

De akker grenst aan een Speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn; zulke gebieden zijn in Nederland beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 (sinds 1 oktober 2005). Daarnaast maakt het plangebied, houtwal en het aangrenzende bosgebied deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS, netto begrenzing) van de provincie Gelderland. De PEHS wordt beschermd door de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

In de paragrafen 3.2 en 3.3 wordt ingegaan op de verschillende vormen van gebiedsbescherming. Paragraaf 3.4 behandelt de Flora- en faunawet. In paragraaf 3.5 wordt kort ingegaan op de rode lijsten.

3.2 Natuurbeschermingswet 1998

Sinds 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 van toepassing. Vanaf dat moment worden de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden), Wetlands en Natuurmonumenten beschermd door de Natuurbeschermingswet 1998. De bescherming van Natura 2000-gebieden is vergelijkbaar met de bescherming volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, die de afgelopen jaren in Nederland is toegepast. Wanneer negatieve effecten worden verwacht op beschermde gebieden, kan een ontheffing worden aangevraagd bij de provincie of de minister van LNV (afhankelijk van type project).

Voortoets en passende beoordeling

Onderdeel van onderhavige natuurtoets is de voortoets. De voortoets geeft aan of significant negatieve effecten op het Vogel- en Habitatrichtlijngebied 'Veluwe' kunnen optreden. Indien uit de voortoets blijkt dat *niet* kan worden uitgesloten dat realisatie van het sportpark een significant negatief effect heeft op deze gebieden (op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten), dan dient een passende beoordeling te worden opgesteld waarin de effecten nauwkeurig worden bepaald. Wanneer uit de passende beoordeling vervolgens blijkt dat significant negatieve effecten te verwachten zijn, dan dient het plan ter toetsing te worden voorgelegd aan de provincie. Ook wanneer niet-significant negatieve effecten worden verwacht, dient een vergunning te worden aangevraagd bij de provincie Gelderland.

3.2.1 Speciale beschermingszone Veluwe

De Speciale beschermingszone 'Veluwe' is in het kader van de **Vogelrichtlijn** aangewezen vanwege het voorkomen van de volgende kwalificerende soorten:

- Wespandief
- IJsvogel
- Nachtzwaluw
- Boomleeuwerik
- Zwarte specht
- Duinpieper
- Grauwe klauwier

De Speciale beschermingszone 'Veluwe' is voor deze soorten 1 van de 5 belangrijkste gebieden in Nederland.

Daarnaast is het gebied van belang voor:

- Roodborsttapuit
- Draaihals
- Tapuit

De Speciale beschermingszone 'Veluwe' is in het kader van de **Habitatrichtlijn** aangewezen omdat het voor de onderstaande Habitattypen en soorten een belangrijk gebied is:

Belangrijkste gebied voor:

- 2310 Psammofiele heide met Struikhei (*Calluna*) en Stekelbrem (*Genista*).
- 2330 Open grasland met Buntgras en Struisgrassoorten (*Corynephorus* en *Agrostis*-soorten) op landduinen.
- 3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Oeverkruid-orde (*Littorelletalia uniflorae*) en/of Dwergbiezen-klasse (*Isoëto-Nanojuncetea*).
- 3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren.
- 4030 Droge Europese heide.
- 6230 *Soortenrijke heischrale graslanden, op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).
- 7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Snavelbies-verbond (*Rhynchosporion*).
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Zomereik (*Quercus robur*).
- 1083 Vliegend hert.
- 1096 Beekprik.
- 1163 Rivierdonderpad.

Verder aangemeld voor:

- 2320 Psammofiele heide met Struikhei (*Calluna*) en Kraaihei (*Empetrum nigrum*).
- 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Dophei (*Erica tetralix*).
- 5130 Jeneverbes (*Juniperus communis*)-formaties in heide of kalkgrasland.
- 91E0 *Alluviale bossen met Zwarte els (*Alnus glutinosa*) en Es (*Fraxinus excelsior*) (Alno-Padion, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

- 1042 Gevlekte witsnuitlibel.
- 1318 Meervleermuis.
- 1166 Kamsalamander.
- 1831 Drijvende waterweegbree.

3.3 Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)

De Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur is hierin verankerd.

De (landelijke) Ecologische Hoofdstructuur (EHS) werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan¹ en hierna opgenomen in het Structuurschema Groene Ruimte². De (landelijke) EHS zoals weergegeven in het Structuurschema Groene Ruimte is inmiddels gedetailleerd uitgewerkt in provinciale ecologische hoofdstructuren. Ook hebben alle provincies hun eigen provinciale compensatiebeginsel geformuleerd in meer of mindere mate gebaseerd op het compensatiebeginsel uit het SGR³. De provincie Gelderland heeft in de nota 'Flora en Fauna in Gelderland, deel I soortenbeleid' (2002) soorten en soortgroepen aangegeven die worden beschouwd als *prioritaire soort* in het soortenbeleid.

Aan de EHS is een afwegingskader verbonden dat vrijwel identiek is aan dat van artikel 6 lid 2, 3 en 4 van de Habitatrichtlijn.

Indien het vermoeden bestaat dat schade wordt aangebracht aan de natuurwaarden binnen de Ecologische Hoofdstructuur, dienen de volgende stappen doorlopen te worden:

1. Vindt er aantasting plaats van natuurwaarden (de zogenaamde 'wezenlijke waarden en kenmerken') van de Ecologische Hoofdstructuur of heeft de ontwikkeling (deels) binnen de begrensde Ecologische hoofdstructuur plaats?

¹ Ministerie van LNV, 1990

² Ministerie van LNV, 1993

³ Natuurcompensatie in provinciaal beleid, ibn-dto 1999, p. 20

2. Indien dat het geval is, kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend belang tegemoet worden gekomen? Deze stap bestaat in feite uit twee deelvragen:
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal-) economische argumenten worden gebruikt
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk *op deze locatie*? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn
1. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
2. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

3.4 Flora- en faunawet (Ffw)

De Flora- en faunawet is ook *buiten* beschermde natuurgebieden van kracht. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een groot aantal in Nederland aanwezige dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en enkele plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet.

Op grond van de Flora- en faunawet is het bijvoorbeeld verboden: “nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren” (art. 11 Flora- en faunawet). Ook is het verboden: “dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten” (art. 10 Flora- en faunawet). Ten slotte is het verboden: “planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen” (art. 8 Flora- en faunawet). Als er sprake is van aantasting, is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Voor een groot aantal beschermde soorten geldt echter sinds 23 februari 2005 een vrijstelling.

Voordat het sportveld kan worden gerealiseerd, geeft de wet aan dat de volgende handelingen moeten worden doorlopen:

- Bepaling van de waarde ter plaatse van de locatie en haar directe omgeving voor (beschermde) planten- en diersoorten
- Bepaling van de effecten van de voorgenoemde plannen op die soorten en hun leefgebieden

- Bepaling van de mogelijkheden om rekening te houden met die soorten en leefgebieden: naarmate er beter rekening kan worden gehouden met deze leefgebieden zal het uiteindelijke effect geringer zijn. De maatregelen die het effect verkleinen worden wel verzachtende of 'mitigerende' maatregelen genoemd
- Eventueel een vervolgtraject, wanneer mitigerende maatregelen onvoldoende blijken te zijn. Onderdeel hiervan kan uitwerking van compenserende maatregelen zijn

Voor de mogelijkheid van het verlenen van de ontheffing, wordt sinds 23 februari 2005 onderscheid gemaakt tussen drie categorieën beschermde soorten:

1. Extra beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en de zwaardere categorieën van de rode lijsten (deze zijn inmiddels alle gepubliceerd in de Staatscourant)
2. De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling (tabel 1-soorten)
3. Een tussencategorie, de resterende beschermde soorten (tabel 2). Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen moet voor deze soorten een ontheffing worden gevraagd

Extra beschermde soorten ('tabel 3-soorten'). Voor extra beschermde soorten kan alleen ontheffing voor ruimtelijke ontwikkelingen worden verleend indien aan de volgende criteria wordt voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing; Dat betekent dat er alternatieven (voor de locatie of vorm van de activiteit) onderzocht moeten worden voor de in het geding zijnde activiteit
- Er is sprake van de belangen, vermeld in art. 75, lid 4, sub a of genoemd in art. 2 van Vrijstellingsbesluit. Een essentiële ontheffingsgrond voor een plan komt naar voren in art. 2 van het Vrijstellingsbesluit. Ontheffing kan worden verleend indien er sprake is van "dwingende reden van groot openbaar belang (waaronder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling), met inbegrip van sociale en economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten"
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort. Indien de gunstige staat van de betrokken soort(en) in het geding komt, dienen maatregelen te worden genomen om de instandhouding te garanderen. Schade op individuniveau dient te worden voorkomen. Dat kan door compenserende, maar ook mitigerende (verzachtende) maatregelen te nemen. Of er en welke compenserende en/of mitigerende maatregelen nodig zijn, kan de minister van LNV in de voorschriften bij de ontheffing aangeven. Compensatie van schade aan biotopen van soorten die zijn vermeld in bijlage

I van de Vogelrichtlijn of bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet zijn afgerond voordat kan worden gestart met het plan

Algemeen voorkomende beschermde soorten ('tabel 1-soorten')

Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling.

Overige beschermde soorten ('tabel 2-soorten')

Voor de overige beschermde soorten kan door LNV ontheffing worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen.

Voor initiatiefnemers die individueel of gezamenlijk beschikken over een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor deze soorten eveneens een vrijstelling. Gemeente Ede beschikt op dit moment niet over een goedgekeurde gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Voor broedende vogels kan een ontheffing worden verleend van artikel 10. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets (vergelijkbaar met tabel 3-soorten). Met een goedgekeurde gedragscode kan een vrijstelling gelden voor het verstoren van bepaalde broedvogelsoorten. Het broedseizoen loopt van 15 maart tot 15 juli. Het broedseizoen van sommige soorten (bijvoorbeeld de Wespendif) begint later, terwijl andere soorten (bijvoorbeeld Raaf) vroeger broeden. Onduidelijk is vooralsnog voor welke soorten een ontheffing kan worden verkregen voor het aantasten van vaste verblijfplaatsen buiten het broedseizoen (bijvoorbeeld de vaste verblijfplaats van een Bosuil of een jaarlijks bezet nest van een Buizerd). Het ministerie van LNV zal naar verwachting in de loop van 2006 laten weten hoe ze met dergelijke gevallen omgaat.

3.5 Over de rode lijst

De rode lijsten hebben een wettelijke status. Soorten die op de rode lijst zijn geplaatst, zijn niet per definitie ook beschermd: deze soorten zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Een deel van de meest bedreigde planten- en diersoorten heeft eenzelfde status als de Habitatrichtlijnsoorten (zie paragraaf 3.4: extra beschermde soorten). Wanneer rode lijst soorten voorkomen binnen een gebied dat deel uitmaakt van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS), dan maken deze waarden ons inziens deel uit van de 'wezenlijke waarden en kenmerken' van de PEHS.

4 Huidige natuurwaarden

4.1 Algemeen

Op 24 november 2004 heeft een oriënterend veldbezoek plaatsgevonden. Op basis van dit bezoek heeft in het voorjaar en zomer gericht veldonderzoek plaatsgevonden naar de soortgroep vleermuizen (drie veldbezoeken: 25 maart, 29 mei en 22 juni 2005, met behulp van bat-detector), dassenburchten (drie veldbezoeken: 29 mei, 22 juni en 12 augustus 2005), vaatplanten (twee veldbezoeken: 29 mei en 22 juni 2005) en het Vliegend hert (twee veldbezoeken: 22 juni en 12 augustus 2005). Deze onderzoeken zijn uitgevoerd door een medewerker ecologie van Tauw. Het onderzoeksgebied bedroeg het plangebied en een zone van ongeveer 200 meter rond het plangebied. De leden van de Faunawerkgroep van de vereniging Vrienden van de Hoge Veluwe hebben gegevens aangeleverd betreffende de verspreiding van vogels (voorjaar 2005 en oudere gegevens) en de locatie van verschillende dassenburchten in de omgeving van het plangebied.

In dit hoofdstuk is beschreven welke relaties bestaan tussen het plangebied en de directe omgeving hiervan met de natuurwaarden waarvoor de beschermde natuurgebieden (Speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn, PEHS) zijn aangewezen.

4.2 Vaatplanten

Ruim 100 plantensoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet. In het plangebied en in een zone van circa 50 meter rond het plangebied werden geen beschermde plantensoorten aangetroffen.

4.3 Vogels

De Faunawerkgroep van de vereniging Vrienden van de Hoge Veluwe heeft de volgende meer bijzondere waarnemingen verricht in kilometerhok 182/457 waarbinnen het plangebied is gelegen (bron: inventarisatiegegevens 2005 en waarnemingenarchief):

Sperwer, Havik, Bosuil, Groene specht, Zwarte specht, Nachtzwaluw, Fluits, Vuurgoudhaan, Geelgors, Goudvink, Appelvink en Kruisbek.

Op het heideterrein circa 200 meter ten noordoosten van het plangebied zijn Nachtzwaluw (rode lijst), Boomleeuwrik en Geelgors waargenomen. Geschikte biotopen voor deze soorten zijn niet binnen korte afstand van het plangebied aanwezig.

Bedelende jongen van de Bosuil werden op 29 mei 2005 direct ten noorden van het plangebied gehoord (tijdens vleermuisinventarisatie), de Zwarte specht werd roepend waargenomen in het bos direct ten oosten van het plangebied op 25 maart 2005. De Groene specht werd tijdens drie bezoeken roepend waargenomen op 200 tot 300 meter ten zuiden van het plangebied.

Het plangebied zelf heeft waarschijnlijk een functie als foerageergebied van de Groene specht (randen), Sperwer, Havik, Buizerd en mogelijk Wespandief. De soorten Sperwer, Havik, Zwarte specht, Vuurgoudhaan, Goudvink, Appelvink en Kruisbek broeden zeker of waarschijnlijk in de directe omgeving van het plangebied (binnen circa 200 meter).

Van de soorten die in de directe omgeving van het plangebied zijn waargenomen, is de Groene specht geplaatst op de rode lijst.

4.4 Zoogdieren

De meeste zoogdiersoorten worden beschermd door de Flora- en faunawet.

4.4.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten worden strikt beschermd door de Flora- en faunawet. Tijdens de gerichte veldinventarisaties werden alleen algemene vleermuissoorten aangetroffen. De inventarisaties vonden plaats met een bat-detector. Dit apparaatje zet de ultrasone geluiden die vleermuizen uitzenden om in voor de mens hoorbare frequenties. Uit ritme en frequentie kan de betreffende soort worden bepaald. De bezoeken vonden plaats in de avondperiode en namen 1,5 tot 2 uur in beslag. De weersomstandigheden waren gunstig. In de directe omgeving van het plangebied werden Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger waargenomen. De dichtheid van deze soorten was laag. In het plangebied zelf werd alleen een foeragerende Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Er werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van zomerkolonies. Ook werden geen vliegroutes aangetroffen.

4.4.2 Overige zoogdieren

Op een afstand van circa 50 meter vanaf het plangebied is een rustgebied voor wild aanwezig (toegang verboden). Dit rustgebied is bedoeld voor edelherten (tabel 2-soort) die trekken van de midden-Veluwe naar Planken Wambuis (mond. med. de heer Wensink van Nationaal Park de Hoge Veluwe). De edelherten gebruiken de 'corridor' ten westen van het Nationaal Park de Hoge Veluwe. Het rustgebied is op de betreffende locatie aanwezig omdat hier de oversteek van de N304 moet worden gemaakt. Het plangebied zelf wordt, getuige de diverse verse prenten die werden waargenomen tijdens de veldinventarisaties, geregeld door edelherten bezocht.

De Das (tabel 3) komt voor in de directe omgeving van het plangebied. Rondom het plangebied zijn diverse dassenburchten aanwezig (gegevens verzameld door leden van de Faunawerkgroep van de vereniging Vrienden van de Hoge Veluwe). Tijdens de veldinventarisaties werd vastgesteld dat geen van de burchten permanent wordt gebruikt. Een burcht aan de oostzijde van het plangebied is recent sterk verstoord (vergraven) en kan niet meer tijdelijk worden bewoond. Op circa 1 kilometer afstand van het plangebied is een bezette dassenburcht aanwezig. Deze burcht kan een relatie hebben met het plangebied. Dassen kunnen namelijk op grote afstand (tot enkele kilometers) van hun burchten foerageren. Ze gebruiken dan vaak tijdelijke burchten als onderkomen. Het is, gezien de aanwezigheid van (beperkte) verse graafsporen bij de pijpen van

de burcht, waarschijnlijk dat de burchten rond het plangebied momenteel een functie hebben als tijdelijk onderkomen van een enkele Das.

Een dassenfoerageergebied heeft een grootte van enkele tientallen hectare. In het plangebied werden aangevreten maïskolven aangetroffen. Daaruit kan worden afgeleid dat de akker (circa 7 hectare) een functie heeft als foerageergebied voor de Das.

Het Wild zwijn (tabel 2) komt voor binnen en buiten het wildraster van Nationaal Park de Hoge Veluwe. Er is onder het raster een onderdoorgang aanwezig. Hierlangs kunnen de wilde zwijnen ook het bosgebied rond het plangebied bereiken. Tijdens de veldonderzoeken werden weinig wroetsporen van zwijnen aangetroffen, hetgeen erop duidt dat de zone geen belangrijk onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van deze soort.

Aanwijzingen voor de aanwezigheid van boommarters werden niet gevonden. Het voorkomen van de Eekhoorn (tabel 2) werd niet vastgesteld. Gezien het biotoop rond het plangebied kan wel verwacht worden dat hier nesten van eekhoorns aanwezig zijn. Naast deze soorten kunnen enkele meer algemeen voorkomende zoogdiersoorten worden verwacht in en rond het plangebied (tabel 1-soorten).

4.5 Amfibieën en reptielen

Alle inheemse amfibieën en reptielen worden beschermd door de Flora- en faunawet.

Het plangebied heeft geen waarde als overwinteringsgebied van amfibieën. Oppervlaktewater is niet aanwezig in de nabijheid van het plangebied. Geschikte biotopen voor reptielen zijn niet aanwezig in het plangebied.

4.6 Ongewervelden

Enkele ongewervelden worden beschermd door de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn gebonden aan zeer specifieke biotopen. Van deze soorten is het Vliegend hert theoretisch te verwachten in de houtwal die het plangebied aan de zuidzijde begrenst. De soort is hier nooit vastgesteld. Het Vliegend hert is echter een lastig te inventariseren soort (bron: www.naturalis.nl/vliegendhert).

Het Vliegend hert stelt een aantal eisen aan haar leefgebied. Vooral de aanwezigheid van oude eiken is van belang. De belangrijkste voorwaarde voor het voorkomen van het Vliegend hert is een permanent aanbod van dood ondergronds (eiken)hout. Vers eikenhout is ongeschikt voor de larven. Aantasting door schimmels (eikenrot en witrot) is een randvoorwaarde. Nederland ligt aan de noordrand van het verspreidingsgebied van de soort, waardoor een warme standplaats ook van belang is. Vliegende herten komen hier relatief vaak in sterk door de mens beïnvloede omgevingen voor, zoals tuinen, parken en boomgaarden. Broedplaatsen van het Vliegend hert zullen in Nederland dus niet zozeer in dichte bossen met dikke eiken worden gevonden, maar

eerder in een halfopen landschap zoals bijvoorbeeld een rommelige bosrand of houtwal. Het vrouwtje Vliegend hert legt aan de basis van oude stobben haar eitjes, waarna de larven vier tot acht jaar in door witrot aangetast hout leven.

Samengevat betekent dit dat het leefgebied aan de volgende eisen moet voldoen:

- Dood ondergronds (eiken)hout
- Voorkeur voor eiken
- Dood hout aangetast door eikenrot en witrot
- Warme standplaats
- Halfopen landschap

Uit inspectie van de houtwal, bestaande uit zomereiken met een diameter van gemiddeld 40 centimeter, en de zomereiken in de bosrand (gemiddeld 25 centimeter) bleek dat er weinig door schimmels aangetast rottend hout aanwezig was aan de voet van de stam. Tijdens de veldinventarisatie werd speciale aandacht besteed aan de op het zuiden georiënteerde delen van de houtwal. Geconcludeerd kan worden dat in de huidige houtwal en bosrand ondergronds dood hout in onvoldoende mate aanwezig is.

Er zijn geen aanwijzingen gevonden die wijzen op het voorkomen van het Vliegend hert in de houtwal ten zuiden van het plangebied of in de zomereiken in de bosrand ten noorden en oosten van het plangebied.

Naast het Vliegend hert werden koepelnesten van rode bosmieren aangetroffen op circa 50 meter ten noorden van het plangebied. Deze koepelnesten worden beschermd door de Flora- en faunawet (tabel 1).

4.7 Samenvatting

De directe omgeving van het plangebied heeft een belangrijke functie als doortrekgebied van edelherten. In tabel 4.1 is een overzicht opgenomen van de beschermde soorten die aanwezig zijn in het plangebied of de directe omgeving hiervan.

Tabel 4.1 Voorkomen van beschermde soorten in en nabij het plangebied

Soortgroep	Soort
Flora	-
Vogels	Algemene en minder algemene broedvogelsoorten broeden in het bos waaraan het plangebied grenst. Het plangebied maakt waarschijnlijk deel uit van het foerageergebied van de Groene specht
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Das (tabel 3-soorten), Edelhert, Wild zwijn, Eekhoorn (tabel 2) en diverse algemene zoogdiersoorten (tabel 1). Van deze soorten maken Gewone dwergvleermuis, Edelhert en Das ook gebruik van het plangebied zelf
Amfibieën	-
Reptielen	-
Ongewervelden	Koepelnesten van rode bosmier (tabel 1), circa 50 meter ten noorden van het plangebied

Toelichting op tabellen Flora- en faunawet zie paragraaf 3.5

Kenmerk R001-4371753APB-mfv-V01-NL

5 Toetsing

5.1 Algemeen

Het plangebied grenst aan een bosgebied dat is aangewezen als Speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het plangebied, de houtwal aan de zuidzijde van het plangebied en het aangrenzende bos maken deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Daarnaast komen in en rond het plangebied door de Flora- en faunawet beschermde dier- en plantensoorten voor. In paragraaf 5.2 tot en met paragraaf 5.4 wordt getoetst aan de verschillende vormen van gebiedsbescherming. Paragraaf 5.5 gaat in op effecten soorten die door de Flora- en faunawet worden beschermd.

5.2 Speciale beschermingszone Vogelrichtlijn

Vogelsoorten waarvoor de Speciale beschermingszone 'Veluwe' is aangewezen, of waarvoor de Speciale beschermingszone eveneens van belang is, zijn vermeld in paragraaf 3.2.3. Van deze soorten komt alleen de Zwarte specht voor als broedvogel in de directe nabijheid van het plangebied. De Wespendif is mogelijk foeragerend langs de akkerranden en houtwallen voorkomen. Andere in deze Speciale beschermingszone belangrijke vogelsoorten worden niet verwacht in de directe omgeving (200 meter) van het plangebied omdat geschikte habitats voor deze soorten hier ontbreken.

Aannemelijk is dat de broedvogeldichtheid in een zone van circa 200 meter nadelig kan worden beïnvloed door de toegenomen licht- en geluidsbelasting. Mogelijk kan de toegenomen licht- en geluidsbelasting leiden tot een verkleining/verschuiving van het territorium van de Zwarte specht. Deze vogelsoort heeft een groot territorium. Daarom kan (worst case) worden verwacht dat maximaal één broedpaar van deze soort aanwezig is binnen de verstoringzone. Het ruimtebeslag kan verder theoretisch een negatief effect hebben op de foerageermogelijkheden van de Wespendif. De populatieomvang van de Wespendif binnen de Speciale beschermingszone wordt ingeschat op 200 exemplaren, de populatieomvang van de Zwarte specht wordt ingeschat op 700 exemplaren [van Roomen et al., 2000]. Het foerageergebied van de Wespendif is groot. Het is niet waarschijnlijk dat een afname met enkele hectare foerageergebied leidt tot afname van het aantal wespendifen in de Speciale beschermingszone.

Een eventuele afname van 1 broedpaar (*worst-case*) van de Zwarte specht op een totaal aantal van circa 700 broedpaar heeft op zichzelf geen significant negatief effect op de Speciale beschermingszone. Ook in combinatie met andere, veelal kleinschalige, vastgestelde plannen of projecten in en rond de Veluwe leidt deze ontwikkeling waarschijnlijk niet tot een significante daling van het aantal broedpaar van de kwalificerende soort Zwarte specht.

Broedvogels

Aannemelijk is dat broedvogeldichtheid in een zone van enkele honderden meters rond de akker nadelig wordt beïnvloed door de toegenomen licht- en geluidsbelasting. Verkleining van het foerageergebied van de Groene specht (rode lijst) is te verwachten. Niet uit te sluiten is dat deze soort verdwijnt uit de omgeving van het plangebied. Wanneer dit gebeurt, is dit een vorm van aantasting van de PEHS.

5.4.3 Aantasting PEHS?

Aantasting van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) treedt op als gevolg van de aantasting van tijdelijke verblijfplaatsen van de Das en foerageergebied van de Das (aantasting leefgebied). Negatieve effecten op het Edelhert zijn te verwachten als gevolg van de toegenomen verstoring, hetgeen kan leiden tot meer verkeersslachtoffers. Wanneer de nieuwe migratieroute in het kader van Veluwe 2010 is gerealiseerd voordat het sportveld is gerealiseerd, worden negatieve effecten op het Edelhert niet verwacht. Mogelijk treedt een afname op van de aantallen Zwarte specht en Groene specht binnen de PEHS (afname maximaal 1 territorium van beide soorten). Effecten op aantallen vleermuizen wordt niet verwacht. Aantasting van de PEHS kan zowel worden verwacht bij realisatie van het sportveld in het zuidelijk als in het noordelijk deel van het plangebied.

5.5 Flora- en faunawet

5.5.1 Vogels

Nabij het plangebied zijn de diverse minder algemene broedvogelsoorten broedend vastgesteld, waaronder de op de rode lijst geplaatste Groene specht. Een afname van het aantal broedparen in een zone van circa 200 meter rond het plangebied is te verwachten. Versturende aanlegwerkzaamheden dienen buiten het broedseizoen (half maart-half juli) plaats te vinden, aangezien de Flora- en faunawet het verstoren van broedende vogels verbiedt.

5.5.2 Vleermuizen

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen vliegroutes of zomerkolonies van vleermuizen aangetroffen. Door de realisatie van het sportveld zal het foerageergebied van enkele algemeen voorkomende vleermuissoorten blijvend worden aangetast. Aangezien het plangebied geen belangrijk foerageergebied is (slechts enkele exemplaren vastgesteld) wordt geen indirect negatief effect op zomerkolonies verwacht.

5.5.3 Overige zoogdieren

Zoogdiersoorten genoemd in tabel 1 komen regionaal algemeen voor. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten komt daarom niet in het geding als gevolg van de aanleg van het sportpark op de beoogde locatie.

Edelhert (tabel 2)

Negatieve effecten op het Edelhert zijn te verwachten wanneer de aanleg plaatsvindt *alvorens* de nieuwe migratieroute in gebruik is genomen (zie paragraaf 5.4.1). De edelherten zullen sneller worden verstoord hetgeen kan leiden tot meer verkeersslachtoffers op de N304. Dit is zowel te verwachten bij realisatie van het sportpark aan de zuidzijde als aan de noordzijde van het plangebied.

Eekhoorn (tabel 2)

Eekhoorns rond het plangebied kunnen mogelijk verstoord worden. Aangezien de Eekhoorn regionaal een algemene soort is worden geen negatieve effecten op populatieniveau verwacht.

Wilde zwijn (tabel 2)

Het Wilde zwijn gebruikt de zone (200 meter) rond het plangebied niet intensief als foerageergebied, geschikte rustgebied is hier niet of nauwelijks aanwezig. Negatieve effecten op de populatie van het Wilde zwijn zijn daarom niet te verwachten.

Das (tabel 3)

De Das gebruikt de burchten rond het plangebied als tijdelijk onderkomen. Het plangebied maakt deel uit van het foerageergebied van de Das. Wanneer het plangebied wordt ingericht als sportpark, heeft dit een negatief effect op de voedselbeschikbaarheid van de Das (veelvuldig omwoelen van het gras is niet toelaatbaar in relatie tot de functie van het gras). De tijdelijk bewoonde burchten rond het plangebied zullen niet meer worden bezocht vanwege de verhoogde verstoringkans (geluid, betreding) en het verlies aan geschikt foerageergebied ter plaatse van het plangebied. Een zekere mate van verstoring van de Das treedt op als gevolg van de realisatie van het sportpark. Het is niet uitgesloten dat de ingreep invloed heeft op de populatieomvang van de Das. Een ontheffing van de Flora- en faunawet dient te worden aangevraagd. Aangezien de Das een tabel 3-soort betreft, dienen de stappen opgenomen in paragraaf 3.5 te worden doorlopen: Aangevoerd moet worden dat er geen alternatieve locaties of andere oplossingen zijn om in de behoefte te voorzien. Vervolgens mag geen negatief effect op *individu-niveau* optreden. Dit kan worden gerealiseerd door mitigerende en aanvullend compenserende maatregelen te nemen.

Kenmerk R001-4371753APB-mfv-V01-NL

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Algemeen

Het voornemen bestaat uit de aanleg van een sportveld ten noordoosten van Otterlo. Deze locatie grenst aan een gebied dat behoort tot een Speciale beschermingszone in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het plangebied, de houtwal ten zuiden van het plangebied en het aangrenzende bos maken deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast komen in en rond het plangebied door de Flora- en faunawet (strikt) beschermde soorten voor. In paragraaf 6.2 zijn de conclusies van de natuurtoets opgenomen, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de verschillende beschermingscategorieën uit de natuurbeschermingswetgeving. In paragraaf 6.3 zijn enkele aanbevelingen opgenomen.

6.2 Conclusies

Effect op Speciale beschermingszones Vogel- en Habitatrichtlijn

De Speciale beschermingszone Veluwe is onder ander aangewezen vanwege het voorkomen van grote aantallen van de Zwarte specht.

Het is niet uitgesloten dat een gedeelte van een territorium van de Zwarte specht, waarschijnlijk aanwezig binnen het beïnvloedingsgebied ten oosten van het plangebied, verloren gaat door de ingreep. Significante aantasting van de Zwarte specht, op zichzelf of in combinatie met andere vastgestelde plannen of projecten, wordt niet verwacht.

Significante aantasting van de habitattypen en soorten waarvoor de Speciale beschermingszone 'Veluwe' is aangemeld in het kader van de Habitatrichtlijn vindt niet plaats aangezien de Habitattypen niet aanwezig zijn binnen het plangebied en het beïnvloedingsgebied hier omheen.

Effect op Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

Aantasting van de PEHS is te verwachten als gevolg van bijzondere soorten (prioritaire soorten provincie Gelderland en rode lijstsoorten). De aantasting is het gevolg van afname foerageergebied en een verhoogde geluids- en lichtbelasting ter plaatse van het aangrenzende bos. Aantasting kan zowel worden verwacht bij de realisatie in het zuidelijk deel als in het noordelijk deel van het plangebied. De aantasting heeft betrekking op het Edelhert (indien de nieuwe migratiebaan nog niet is gewijzigd in het kader van Veluwe 2010), Das en mogelijk bijzondere broedvogelsoorten als de Zwarte specht en de Groene specht.

Aangezien een aantasting van de PEHS wordt verwacht, dienen de volgende stappen te worden doorlopen (zie ook paragraaf 3.4):

1. Kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend belang tegemoet worden gekomen? Deze stap bestaat in feite uit twee deelvragen:
 - a. Is de ontwikkeling noodzakelijk? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal-) economische argumenten worden gebruikt
 - b. Is de ontwikkeling noodzakelijk *op deze locatie*? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn
2. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
3. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

1a en 1b dienen met voldoende argumenten te worden onderbouwd door de initiatiefnemer. Wanneer er voldoende geldige argumenten zijn voor de realisatie op de betreffende locatie, dient een compensatieplan te worden opgesteld. Overigens dienen compenserende maatregelen te zijn getroffen *alvorens* de ruimtelijke ontwikkeling wordt uitgevoerd.

Gevolgen aantasting Flora- en faunawet beschermde soorten

De volgende beschermde tabel 2- en 3- soorten worden negatief beïnvloed:

- Edelhart: indien de nieuwe migratiebaan nog niet is gewijzigd in het kader van Veluwe 2010
- Das: afname foerageergebied en verstoring tijdelijk bezette burchten)
- Eekhoorn: verstoring leefgebied door toename geluid- en lichtintensiteit

Negatieve effecten op populatieniveau van het Edelhart kunnen worden verwacht. Het is niet uitgesloten dat het ministerie van LNV de ontheffing voor het verstoren van deze soort niet verleend zolang de nieuwe migratieroute in het kader van Veluwe 2010 niet gereed is.

Voor het verkrijgen van een ontheffing van de Flora- en faunawet voor het verstoren van de Das dient aangetoond te worden dat er geen alternatieve locaties of andere oplossingen zijn om in de behoefte te voorzien. Vervolgens mag geen negatief effect *op individu-niveau* optreden. Dit kan worden gerealiseerd door mitigerende en aanvullend compenserende maatregelen te nemen.

Een ontheffing van de Flora- en faunawet voor het verstoren van de Eekhoorn zal naar verwachting zonder aanvullende maatregelen worden verleend door het ministerie van LNV: effecten op regionaal populatieniveau treden niet op.

Wanneer verstorende aanlegwerkzaamheden buiten het broedseizoen (half maart-half juli) plaatsvinden, wordt niet gehandeld in strijd met de Flora- en faunawet.

6.3 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt de noodzaak van de ontwikkeling van het sportpark en de locatiekeuze nader te onderbouwen. Beide zaken dienen met voldoende argumenten te worden onderbouwd. Vervolgens dient een compensatieplan te worden opgesteld. De mitigerende en compenserende maatregelen die in het compensatieplan worden uitgewerkt moeten het (mogelijk) negatieve effect op de Das, Groene specht en Zwarte specht te niet te doen. Gedacht kan worden aan de volgende maatregelen:

- Het niet aanbrengen van een geluidsinstallatie
- Uitstraling van licht sterk beperken
- Het bosgebied moeilijk toegankelijk maken vanaf het sportpark
- Alternatief foerageergebied realiseren voor Das en Groene specht

Tevens wordt aanbevolen een vergunning van de Natuurbeschermingswet 1998 te worden aangevraagd bij de provincie Gelderland, vanwege een mogelijk optredend negatief effect op de Zwarte specht, een soort waarvoor het Vogelrichtlijngebied Veluwe is aangewezen.

Literatuur

[Provincie Gelderland, 2002]

Nota Flora en Fauna in Gelderland, deel I soortenbeleid